VOCATIVUL NUMELOR PROPRII ÎN TRADUCERILE ROMÂNEŞTI ALE VECHIULUI TESTAMENT DIN SECOLUL AL XVII-LEA*

Dr. Ana-Maria GÎNSAC
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi
anamaria_gansac@yahoo.com

Abstract Les premières traductions intégrales de l'Ancien Testament en roumain, réalisées dans le XVIIe siècle, coïncident à la première adaptation de la majorité des noms propres bibliques au système graphique et morphologique du roumain. Nous nous proposons d'observer l'adaptation morphologique des noms propres bibliques au vocatif dans les premières trois versions intégrales de l'Ancien Testament en roumain, réalisées dans le XVIIe siècle, à savoir : 1) une copie révisée de la traduction de Nicolae Milescu Spătarul (le manuscrit roumain 45) ; 2) la première édition de l'Ancien Testament, imprimée à Bucarest (Bible de 1688), toutes les deux traductions de la Septante ; 3) une version ayant comme source un texte slavon, la Bible d'Ostrog, 1581 (le manuscrit roumain 4839).
Keywords: l'Ancien Testament, langue roumaine, nom propre, vocatif.

În secolul al XVI-lea, odată cu primele traduceri în limba română a unor fragmente biblice necesare serviciului liturgic (*Evangheliarul*, *Apostolul*), au fost adaptate în limba română şi numele proprii cuprinse în acestea. În 1581, a apărut *Palia de la Orăştie*, cuprinzând primele două cărţi ale *Pentateuhului*. Cele mai multe nume proprii biblice au fost însă adaptate pentru prima dată la sistemul grafic şi morfologic al limbii române în secolul al XVII-lea, odată cu primele traduceri integrale ale Vechiului Testament, pe care le vom descrie în continuare.

a) *Manuscrisul 45* (MS. 45) de la Biblioteca Academiei Române, filiala din Cluj, este „o reproducere, revizuită în Moldova" (Andriescu 1988: 17), probabil după anul 1686 (*Ibid.*, 24-25), a textului Vechiului Testament tradus de Nicolae Milescu după Septuaginta, o ediţie tipărită la Frankfurt, în 1597; pentru datarea traducerii s-a propus perioada 1661-1664[1]. Această copie revizuită a traducerii lui Milescu,

* Le vocatif des noms propres dans les traductions roumains du XVIIe siècle de l'Ancien Testament. Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului PD nr. 456/2010, *Onomastică biblică românească. Studiu lingvistic şi filologic*, finanţat de CNCSIS–UEFISCSU.
[1] Vezi întreaga discuţie la Cândea (1979: 106-171).

BDD-A25813 © 2013 Centrul de Studii Biblico-Filologice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:54:50 UTC)

primul text integral al Vechiului Testament în limba română, a fost supusă unei a doua revizii în Muntenia şi apoi tipărită, împreună cu prima traducere integrală în limba română a Noului Testament (Bălgrad, 1648), la Bucureşti, în 1688 (vezi *infra*).

b) *Manuscrisul 4389* (MS. 4389) de la Biblioteca Academiei Române din Bucureşti conţine, potrivit prefeţei, textul Vechiului Testament tradus în limba română după o versiune slavonească a Bibliei, tipărită la Ostrog (1581). Traducătorul a avut, aşadar, drept sursă principală o versiune slavonească a Bibliei: „Iar totuşi, mai mult ne-am ţinut de izvodul cel slovenesc şi de care am umblat mai aproape de dînsul" (f. 1^{v}, *Prefaţă*). Potrivit lui Ursu (2003: 41), ca surse „de comparaţie şi control", traducătorul a utilizat o versiune latină (*Biblia ad vetustissima exemplaria castigata*, tipărită la Antwerp, în 1565, sau poate o reeditare ulterioară a acesteia) şi una grecească, „pe care a consultat-o, însă, numai în traducerea lui Nicolae Spătarul (Milescu)" (vezi *supra*). Cândea (1979: 131) propune ca dată a traducerii acestui text perioada 1665-1672.

c) Patronată de domnitorul muntean Şerban Cantacuzino (1640-1688), *Biblia de la Bucureşti*, tipărită în 1688 (= BB), prima versiune în limba română cuprinzând la un loc Noul şi Vechiul Testament,

> este reproducerea cu modificări a *Vechiului Testament* tradus de Nicolae Milescu şi a textului, de asemenea revizuit substanţial, al Noului Testament tipărit la Bălgrad, în 1648, de Simion Ştefan. Textul *Bibliei de la 1688* este foarte asemănător, în partea lui cea mai întinsă, cu textul din MS. 45. Diferenţele sînt rezultatul celor două revizii pe care le-a suportat: una mai veche, în Moldova, şi alta, efectuată în preajma tipăririi, în Ţara Românească (Andriescu 1988: 26).

În continuare, ne propunem să urmărim adaptarea morfologică a numelor proprii biblice (antroponime, toponime, teonime) în cazul vocativ în cele trei versiuni ale Vechiului Testament descrise mai sus.

1. Numele proprii de persoane (antroponime)

1.1. În general, în textele studiate, formele de vocativ etimologic în *-e* alternează cu formele de vocativ omonine cu cele de nominativ. În MS. 45, se poate vorbi despre predominanţa vocativului echivalent cu nominativul, ca în exemplele: Dumnedzău ispitiia pre Avraam şi-i dzise lui: *Adam*, unde eşti? (Gen. 3:9); *Avraam*, *Avraam*! (Gen. 22:1); Şi-mi dzise mie îngerul lui Dumnedzău pren somnu: *Iacov*! (Gen. 31:11); Şi dzise Dumnedzăul Israil...: *Iacov*, *Iacov*! (Gen. 46:2); *Ruvim*, întîi născut al mieu... (Gen. 49:3); *Iosif*, fiiul mieu cel prea tînăr, cătră mine te întoarce! (Gen. 49:22); Vai, ţie, *Moav*! (Num. 21:29); Scoală-te, *Valac*, şi ascultă! (Num. 23:18); Foarte bune ţi-s casele, *Iacov*, colibile tale, *Israil*! (Num. 24:5); Ascultă, *Israil*! (Deut. 9:1); Fericit eşti, *Israil*, cine-i asêmenea ţie! (Deut. 33:29); Şi grăi Domnul: *Samuil*, *Samuil*! (1Rg. 3:4); Cu moarte vei muri,

BDD-A25813 © 2013 Centrul de Studii Biblico-Filologice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:54:50 UTC)

Ahiméleh...! (1Rg. 22:16); Stîlpêşte, *Israil*, pentru cei morţi..! (2 Rg. 1:19); *Ionáthan*, pre înălţimile tale rănirea! (2Rg. 1:25); Acum, paşte casa ta, *David*!" (3Rg. 12:16); Ascultă noao, *Vaal*...! (3Rg. 18:26); Pasă, *David*, fiiul Iesé! (1Paral. 12:18); „Ascultă-mă, *Ierovoam* şi tot Israil! (2Paral. 13:4); Ascultaţi mie, Asá şi tot Iúda şi *Veniamin*! (2Paral. 15:2); Bagă în urechi, *Iov*, şi ascultă-mă! (Iov 33:31); *Sidrah*, *Misah*... ieşiţi şi veniţi! (Dan. 3:27); *Valtásar*... audzi vedêrea visului mieu...! (Dan. 4:6); *Daniil*... înţelêge întru cuvintele carele eu grăiesc cătră tine! (Dan. 10:11); Nu te tême, *Daniil*! (Dan. 10:12 – şi alte ocurenţe); Ce voi face ţie, *Efraim*? (Osea 6:4, 11:9); Scuti-voi ţie, *Israil*? (Osea 11:9 – şi alte ocurenţe); Ce tu vezi, *Ammos*? (Amos 8:2); Şi acum, întărêşte-te, *Zorovável*! (Agheu 2:5); şi te întărêşte, *Iisus* al lui Iosedec, preutul cel mare! (Agheu 2:5).

Comparativ cu situaţia din MS. 45, în BB predomină vocativul în *-e*, acesta fiind alternat (uneori chiar în acelaşi copitol) cu formele de vocativ omonime cu cele de nominativ: *Adáme* (Gen. 3:9), *Avraáme, Avraáme* (Gen. 22:1), *Iacove* (Gen. 31:11) *Iácove, Iácove* (Gen. 46:2), *Ruvím* (Gen. 49:3), *Iósif* (Gen. 49:22), *Moáv* (Num. 21:29), *Valác* (Num. 23:18), *Iácove, Israíl* (Num. 24:5), *Israíl* (Deut. 9:1), *Izraíle* (Deut. 33:29), *Samoil, Samoíl* (1Rg. 3:4), *Ahimeléh* (1Rg. 22:16), *Israíl* (2Rg. 1:19), *Ionathan* (2Rg. 1:25), *Davide* (3Rg. 12:16), *Vaál* (3Rg. 18:26), *Davide* (1Paral. 12:18), *Ierovoám* (2Paral. 13:4), *Veniamin* (2Paral. 15:2), *Iov* (Iov 33:31), *Sedráh, Misah* (Dan. 3:27), *Valtasár* (Dan. 4:6), *Daniíle* (Dan. 10:11), *cf. Daniil* (Dan. 10:12), *Efraíme* (Osea 6:4), *cf. Efraím* (Osea 11:9), *Israíle* (Osea 11:9), *Ammos* (Amos 8:2), *Zorovavéle* (Agheu 2:5), *Iisús* (Agheu 2:5).

În MS. 4389, spre deosebire de MS. 45, formele de vocativ echivalente cu nominativul apar mai rar (a), alternând cu cele marcate prin desinenţa *-e* (b):

a) *Ruvim* (Gen. 49:3), *Iósif* (Gen. 49:22), *Moav* (Num. 21:29), *Israil* (Deut. 9:1), *Israil* (Deut. 33:29), *Avimeleh* (1Rg. 22:16), *Israil* (2Rg. 1:18);

b) *Adame* (Gen. 3:9), *Avraame, Avraáme* (Gen. 22:11), *Iácove* (Gen. 31:11, 46:2), *Valáce* (Num. 23:18), *Iácove*, *Israile* (Num. 24:5), *Samoíle, Samoíle* (1Rg. 3:4), *Ioanatháne* (2Rg. 1:26), *Davide* (3Rg. 12:16, 1Paral. 12:18), *Vaále* (3Rg. 19:26), *Ierovoáme* (2Paral. 13:4), *Veniamine* (2Paral. 15:2), *Iove* (Iov 33:1, 31 şi încă două ocurenţe), *Sedrah, Misah* (Dan. 3:14), *Valtásare* (Dan. 4:6), *Daniíle* (Dan. 10:11, 12), *Efraime* (Osea 6:4), *Efréme* (Osea 11:8), *Israile* (Osea 11:8), *Amóse* (Amos 8:2); *Zorovavéle*, *Isúse* (Agheu 2:5).

1.2. La unele nume proprii de persoană terminate în consoana *-n*, menţionăm următoarele cazuri de vocativ etimologic în *-e*, marcat şi prin alternanţe vocalice[2] (*e.g. o/oa*) în toate cele trei texte:

a) MS. 45: Şi dzise cătră el cei striini de fêl: „Asupra ta, *Sampsoáne*!" (Jud. 16:9); Cei striini de fêli asupra ta, *Sampsoáne*! (Jud. 16:12); Striinii de fêl asupra ta, *Sampsoáne*! (Jud. 16:14);

[2] Pentru detalii, vezi Ichim-Tomescu (1992: 43).

BDD-A25813 © 2013 Centrul de Studii Biblico-Filologice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:54:50 UTC)

b) BB: *Sampsóane* (Jud. 16:9, 12), *Sampsoane* (Jud. 16:15), *Solomóane* (1Paral. 28:9);

c) MS. 4389: *Sampsóne* (Jud. 16:9, Jud. 16:14), *Solomoáne* (1Paral. 28:9), *cf. Solomon* (MS. 45).

1.3. În general, în MS. 45, la numele proprii de persoană terminate în vocală[3], forma de vocativ este identică cu cea de nominativ: Şi dzise ei Elcaná, bărbatul ei: *Anna*! (1Rg. 1:8), *cf.* Şi să sculă *Annă*... (1Rg. 1:9); Ascultaţi mie, *Asá*... şi Veniamin! (2Paral. 15:2); *Iúda* şi Ierusalim, nu vă têmeţi! (2Paral. 20:18); Ce vezi, *Ieremía*? (Ier. 24:3); Ce ascultă cuvîntul Domnului, *Sedechía*, împăratul Iúda! (Ier. 34:4); Ştiu eu, *Tovía*, că va dăşchide ochii... (Tob. 11:5), *cf.* Şi *Tovit* ieşiia cătră uşe (Tob. 11:7). Numele proprii masculine terminate în *-a*, cum sunt *Iuda*, *Ohozia*, *Ieremia* etc., primesc uneori la vocativ desinenţa *-o*, caz în care, consideră Arvinte (1989: 71), „modelul slavon este evident": *Iudo*, pre tine laudă-te fraţii tăi (Gen. 49:8, *cf.* MS. 4389); Ţîncul leului, *Iudo*, den vlastar, fiiul mieu, te suişi (Gen. 49:9); Vicleşug, *Ohozío*! (4Rg. 9:23); Nu-i ţie, *Ozío*, a tămîia Domnului (2Paral. 26:18); Ce tu vezi, *Ieremío*? (Ier. 1:11); Pentru căci am întins pre tine mie, *Iúdo*! (Zah. 9:13).

În BB, pe lângă tipul de vocativ cu aspect articulat, prezent şi în MS. 45 (ex.: *Ánna*, *Asá*, *Iúda*), apare, la numele proprii terminate în *-a*, şi vocativul în *-o* (*Iúdo*, *Ózio Ohózio*, *Ieremíio*, *Sedéchio*, *Tóvio* etc.). Acesta din urmă este predominant, însă, în MS. 4389: *Iuda* (Gen. 49:9), dar *Anno* (1Rg. 1:8), *Asso* (2Paral. 15:2), *Iudo* (2Paral. 20:18, Zah. 9 :13 etc.), *Ieremíio*, *Ieremio* (Ier. 1:11; 24:3), *Sedéchio* (Ier. 34:4); aceste forme alternează cu forme cu aspect nearticulat ca *Ohózie* (4Rg. 9:23)/ **ѻхозїе** (OSTR.), *Ózie* (2Paral. 26:18)/ **їѻзїе** (OSTR.) etc., reconstituite, probabil, după forma de nominativ (*Ohozia*, *Ozia*)[4]: „*Óziia* născu pre Saréia, iar Saréia născu pre Meraióth" (1Paral. 6:6)/ „Iar feciorii Thólei: *Ózie* şi Rafeas şi Naruil..." (1Paral. 7:2).

2. Numele proprii de locuri (toponime)

În general, funcţia cazuală de vocativ este specifică antroponimelor şi teonimelor. Desemnând inanimate, numele de locuri apar rar în acest caz, având „semnificaţia unei personificări" (Tomescu 1998: 213-214).

	MS. 45	BB	MS. 4389
Isa. 51:9	Scoală-te, scoală-te, *Ierusalim*...!	*Ierusalíme*	*Ierusalíme*
Ier. 49:3	Vaietă-te, *Esevon*, căci au pierit Gaí!	*Esevón*	*Esevónule*
Osea 14:2	Întoarce-te, *Ierusalim*, cătră Domnul Dumnedzăul tău!	*Ierusalíme*	*Israile*
Mih. 5:3	Şi tu, *Vithlêem*, casa lui Efrathá, împuţînat eşti a fi întru miile Iúdei!	*Vithlêeme*	*Vithleéme*
Sofon. 3:17	Îndrăznêşte, *Sion*...!	*Sióane*	*Siónule* (v. 16)

[3] Care au „aspect articulat" (Tomescu 1999: 182).

[4] Pentru acest aspect, vezi Tomescu (1992: 42).

BDD-A25813 © 2013 Centrul de Studii Biblico-Filologice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:54:50 UTC)

Isa. 52:1	îmbracă mărirea ta, *Ierusalime*...!	*Ierusalíme*	*Ierusalíme*
Ier. 4:14	Spală de rău inima ta, *Ierusalime*...!	*Ierusalíme*	*Ierusalíme*
Ier. 31:21	Întărêşte pre sine, *Sioáne*!	*Sioáne*	*Sióne*
Ier. 50:24	nu vei cunoaşte în ce chip te vei şi lua, *Vaviloáne*!	*Vavilóane*	*Vavilónule*
Iez. 28:22	Iată, eu asupra ta, *Sidoáne* şi mă voi mări întru tine!	*Sidónule*	*Sidónule*
Isa. 52:1	Rădică-te, rădică-te, ⌊*Siónule*, îmbracă vîrtutea ta, *Siónule*!	*Siónule*, *Siónule*	*Siónule*, *Siónule*
Isa. 51:17	Scoală-te, scoală-te, învie, *Ierusalimule*!	*Ierusalímule*	*Ierusalíme*
Ioil 3:4	Şi ce-i voao şi noao, *Tírule* şi *Sidon*...?	*Tírule*, *Sidónule*	*Tírule*, *Sidóne*
Osea 8:5	Zdrobêşte viţălul tău, *Samário*!	*Samário* (v. 4)	*Samárie*
Osea 8:6	înşelînd era viţălul tău, *Samário*!	*Samário* (v. 5)	*Samárie*

În MS. 45, vocativul exprimat prin forma de nominativ predomină, fiind urmat de vocativul masculin etimologic în *-e*. „Inovaţie apărută în secolul al XVI-lea sau nu cu mult timp înainte" (Frâncu 2009: 40)[5], vocativul în *-(u)le* (articolul *-[u]l* + desinenţa *-e*) apare la această clasă de nume proprii din MS. 45 numai în cazurile menţionate mai sus (*Siónule*, *Tírule*, *Ierusalimule*). Spre deosebire de MS. 45, în MS. 4389 şi în BB, în locul vocativului cu formă de nominativ este utilizat în mod frecvent cel etimologic (*-e*): *Vaviloáne*, *Sioáne*, *Ierusalíme* etc.

Pentru marcarea vocativului la numele de locuri feminine terminate în vocala *-a*, în MS. 45 şi în BB este utilizată desinenţa *-o* (ex.: *Samaria* – *Samário*). În MS. 4389, forma de vocativ *Samárie* poate fi explicată fie prin extinderea vocativului masculin etimologic în *-e* la numele proprii feminine (Frâncu 2009: 40), fie prin transpunerea literală în limba română a formei ***самарїе*** din originalul slavon (OSTR.); o altă explicaţie ar putea fi preluarea la vocativ a unei forme de nominativ cu aspect nearticulat (*Samarie*), reconstituită după cea cu aspect articulat (*Samaria*).

3. Numele proprii ale divinităţii (teonime)

În privinţa categoriei gramaticale a cazului, teonimele se comportă la vocativ ca numele proprii de persoană masculine. Din punct de vedere flexionar, ele primesc mărcile cazuale de masculin singular, *i.e.* desinenţele: *-e*, *-ule*.

	MS. 45	BB	MS. 4389
Ps. 34:25	Văzuşi, *Doamne*, să nu taci! *Doamne*, să nu te dăpărtezi de la mine!	*Doamne*	*Doamne*
Ps. 9:2	Veseli-mă-voi şi mă voi bucura întru	*Înalte*	*Înaltule*

[5] Vezi discuţia şi la Coteanu (1958).

BDD-A25813 © 2013 Centrul de Studii Biblico-Filologice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:54:50 UTC)

	tine, cînta-voi numelui tău, *Înalte*!		
Plîng. Ier. 1:5	Ţie trebuie a să închina, *Despuitoare*!	*Stăpîne*	*Doamne*
Gen. 15:2	Şi dzise Avram: „*Despuitoriule* Doamne, ce-mi vei da mie?	*Stăpîne* Doamne	*Stăpîne Doamne*
Iez. 9:8	Vai, *Adonaí* Doamne, stingi tu pre cei rămaşi ai lui Israil...?	*Adonaí* Doamne	*Doamne Dumnezeule*
1Rg. 1:11	Şi să rugă rugă Domnului, dzicîndu: „*Adonái* Doamne, *Eloí Savaóth*...”	*Adonái* Doamne, *Elói Savaóth*...	*Adonaí* Doamne, *Iloí Savaoth*...

În general, în cele trei texte studiate, numele divinităţii au vocativul în *-e*. Teonimele omonime cu numele comune au vocativul în *-(u)le*. La teonimele preluate din sursele utilizate prin adaptare formală (transcriere), aşadar netraduse, forma de vocativ este identică cu cea de nominativ (*Adonaí*, *Eloí Savaóth*); în exprimarea vocativului, numele preluate prin transcriere nu sunt flexionate.

BIBLIOGRAFIE

A. Sources and Reference Works

BB = *Biblia adecă Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului şi Noului Testament*, tipărită întîia oară la 1688, în timpul lui Şerban Vodă Cantacuzino, Domnul Ţării Româneşti [...], Bucureşti, 1688.

FRANKF. = *Τῆς θείας Γραφῆς, Παλαίας Δηλαδὴ καὶ Νέας Διαθήκης ἁπάντα – Divinae Scripturae nempe Veteris ac Novi Testamenti omnia, Graece, a viro doctissimo recogniata et emendata* [...], Frankfurt am Main, 1597.

MS. 4389 = Biblioteca Academiei Române, *Manuscrisul românesc nr. 4389*. Conţine traducerea integrală a *Vechiului Testament*, efectuată după slavonă şi latină de un anonim muntean (probabil Daniil Andrean Panoneanul), în a doua jumătate a secolului al XVII-lea.

MS. 45 = Biblioteca Academiei Române, Filiala Cluj, fondul Blaj, *Manuscrisul românesc nr. 45*. Conţine traducerea integrală a *Vechiului Testament*, efectuată de Nicolae Milescu şi revizuită de un anonim moldovean (probabil Dosoftei), în a doua jumătate a secolului al XVII-lea.

OSTR. = *Библиꙗ сиречь книгы Ветхаго и Новаго Завета по ꙗзыкоу словенскоу* [...], Ostrog, 1581.

B. Secondary Sources

Andriescu, Alexandru, 1988, „Locul Bibliei de la Bucureşti în istoria culturii, literaturii şi limbii române literare”, în seria *Monumenta linguae Dacoromanorum*, Pars I, *Genesis*, Iaşi: Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”, 7-45.

Arvinte, Vasile, 1998, „Studiu lingvistic asupra primei cărţi (Facerea) din Biblia de la Bucureşti (1688) în comparaţie cu MS. 45 şi MS. 4389”, în *Monumenta linguae Dacoro-*

BDD-A25813 © 2013 Centrul de Studii Biblico-Filologice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:54:50 UTC)

manorum. Biblia 1688, Pars I: *Genesis*, Iaşi: Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", 47-105.

Bogza-Irimie, Rodica, 1965, „Despre unele caracteristici flexionare ale numelor proprii de persoană în limba textelor din secolul al XVI-lea", în *Omagiu lui Alexandru Rosetti*, Bucureşti: Editura Academiei Române.

Capidan, Th., 1920, „Originea vocativului în *-le*", în *Dacoromania*, I (1920-1921), 185-209.

Cândea, Virgil, 1979, *Raţiunea dominantă. Contribuţii la istoria umanismului românesc*, Cluj Napoca: Editura Dacia.

Coteanu, I., 1958, „Ce este *-ule* de la vocativ?", în *Omagiu lui Iorgu Iordan*, Bucureşti: Editura Academiei Române, 213-216.

Coteanu, I., 1969, *Morfologia numelui în protoromână (română comună)*, Bucureşti: Editura Academiei Române.

Coteanu, I., 1981, *Structura şi evoluţia limbii române (de la origini până la 1860)*, Bucureşti: Editura Academiei Române.

Diaconescu, Paula, 1965, „Declinarea cu articol proclitic a substantivelor proprii, nume de persoană, în limba română", în Iorgu Iordan *et al.* (ed.), *Omagiu lui Alexandru Rosetti la 70 de ani*, Bucureşti: Editura Academiei Române.

Frâncu, Constantin, 2009, *Gramatica limbii române vechi (1521-1780)*, Iaşi: Casa Editorială Demiurg.

Ichim-Tomescu, Domniţa, 1992, „Observaţii asupra cazului vocativ la numele proprii în limba română", în *Limba română*, XLI (1992), nr. 1-2, 41-46.

Pamfil, Viorica, 1982, „Toponime în *Palia de la Orăştie*", în *Studii de onomastică*, nr. 3, 202-222.

Rosetti, Al., 1956, *Limba română în secolele al XIII-lea – al XVI-lea*, Bucureşti: Editura Academiei Române.

Rosetti, Al., 1968, *Istoria limbii române de la origini pînă în secolul al XVII-lea*, Bucureşti: Editura pentru Literatură.

Thackeray, Henry, 1909, *A Grammar of the Old Testament in Greek According to the Septuagint*, vol. I: Introduction, Orthography and Accidence, Cambridge: Cambridge University Press, 160-172.

Tomescu, Domniţa, 1999, *Gramatica numelor proprii în limba română*, Bucureşti: Editura ALL.

Tomescu, Domniţa, 1978, „Observaţii asupra adaptării morfologice a toponimelor străine în limba română", în *Limba română*, XXVII (1978), nr. 3, 237-242.

Ursu, N. A., 1988, „Noi informaţii privitoare la manuscrisul autograf şi la textul revizuit al *Vechiului Testament* tradus de Nicolae Milescu (II)", *Limba română*, XXXVII (1988), nr. 6. p. 521-534.

Ursu, N. A., 2003, „Activitatea literară necunoscută a lui Daniil Andrean Panoneanul, traducătorul *Îndreptării legii* (Târgovişte, 1652)", în N. A. Ursu, *Contribuţii la istoria culturii româneşti în secolul al XVII-lea. Studii filologice*, Iaşi: Editura Cronica.

BDD-A25813 © 2013 Centrul de Studii Biblico-Filologice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:54:50 UTC)